

HAZARDNÍ A POČÍTAČOVÉ HR U DĚTÍ A DOSPÍVAJÍCÍCH

CO BY MĚLI VĚDĚT RODIČE A PEDAGOGOVÉ

„Není pochyb o tom, že svědomí společnosti se dosud zcela neprobuďlo, že dosud nepochopilo rozšíření zla, které hazardní hra představuje, a jeho důsledků.“ (B. Seeborn Rowntree v knize „Sázky a hazardní hry, národní zlo“ vydané v Anglii r. 1905.)

„Švédci tvrdí, že K. svoji maku bil a kradl jí věci a peníze. Ty pak utrácel za hrani na automatech. Den před matčinou smrtí si z bytu odnesl televizor a zavaroval jej za čtyři tisíce korun. Ty pak prohrál v jedné... herně.“ (Zpráva z denního tisku)

Problémů s hazardní hrou, zejména u dětí a dospívajících, u nás po listopadu r. 1989 dramaticky přibývalo. Souvisí to především s velkým nárůstem dostupnosti různých forem hazardní hry. Předpisy zakazující hazardní hry osobám mladším 18 let se nedodržují. Švédci o tom svědčí, které prováděl PhDr. Ladislav Csemý se spolupracovníky v r. 1995. Podle něho mělo zkušenost s hazardní hrou na automatech 63,4 % šestnáctiletých. Rodiče i pedagogové by proto měli být o problémech působených hazardními hrami i o jejich prevenci informováni.

Formy hazardní hry

Při hazardní hře si hráč kupuje možnost peněžní nebo jiné hmotné výhry. Právě peníze hrají významnou úlohu při rozvoji patologického hráčství. Spolu-
vynvářejí totiž bludný kruh hazardní hry, rostoucích problémů, před kterými hráč uniká k další hazardní hře, dalších problémů, další hazardní hry atd. K hazard-

ním hrám tedy neřadíme počítačovou hru, kterou si dítě hraje doma na tátové počítači.

Počítačové hry

I počítačové hry a tzv. „zábavní“ automaty mají určitá rizika, i když jiného rázu. Dítě, které u nich tráví dlouhé hodiny, nemá dost času na školu, těžko získá nutné dovednosti v mezilidských vztazích, může zaostávat za vrstevníky, může trpět nedostatkem pohybu a souvisejícími zdravotními problémy. Kromě toho obsahují některé počítačové hry prvky násilí a nabízejí vysloveně nevhodné modely řešení konfliktů a zcela nevhodné a nepoužitelné vzorce chování.

„Automaty“

U tzv. „výherních“ (respektive hazardních) automatů si zákazník kupuje možnost finanční výhry. Je to u nás **jednoznačně nejnebezpečnější forma hazardní hry** a nejčastější příčina, proč se dítě nebo dospívající dostává v souvislosti s hazardní hrou do nesnázi. Mimořádně často vede nezletilé pachatele k vykrádání aut. Další formy hazardní hry, jako jsou ruleta, sportovní sázky a karetní hry, vyvolávají podobné problémy, v praxi se však s nimi u dospívajících setkáváme méně často.

Co je to patologické hráčství?

Jedná se o stav v mnohém připomínající závislost na alkoholu nebo jiných návykových látkách. Mezinárodní klasifikace nemocí platná i u nás definuje patologické hráčství následovně: „**Porucha spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, které dominují v životě subjektu na úkor sociálních, mateřských, rodinných a pracovních hodnot a závazků. Lidé trpící touto poruchou mohou riskovat své zaměstnání, velmi se zadlužit a lhat nebo porušovat zákon, aby získali peníze nebo unikli placení dluhů. Postižení popisují intenzivní puzení ke hře, které lze těžko ovládnout spolu se zaujetím myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí. Toto zaujetí a puzení se často zvyšuje v dobách, kdy je život stresující. K diagnostickým vodítkům patří trvale se opakující hráčství, které pokračuje a často i vzrůstá přes nepřiznivé sociální důsledky, jako je zchudnutí, narušené rodinné vztahy a rozvrát osobního života.“**

K posouzení problémů vznikly některé dotazníky. Tyto dotazníky, jakkoliv užitečné, nemohou nahradit kvalifikované vyšetření psychologem nebo psychiatrem.

Modifikovaný dotazník na patologické hráčství organizace Gamblers Anonymous

Odpovídej, prosím, pouze „ano“ nebo „ne“ podle toho, jestli je pravdivá odpověď bližší „ano“ nebo „ne“.

1. Ztrácíš často kvůli hře čas?
2. Učinila hra tvůj život doma nešťastný?
3. Poškodila hra tvoji pověst?
4. Cítíš po hře vyčítky svědomí?
5. Hrál jsi někdy proto, abys získal peníze, jimiž bys zaplatil dluhy?
6. Zhoršilo hraní tvůj prospěch ve škole nebo pracovní výkonnost?
7. Když prohraješ, máš pocit, že se musíš co nejdříve vrátit ke hře a vyhrát to, co jsi prohrál?
8. Když vyhraješ, máš silnou touhu se ke hře vrátit a vyhrát ještě více?
9. Hraješ často tak dlouho, dokud neprohraješ poslední peníze?
10. Půjčil sis někdy proto, abys financoval hru?
11. Prodal jsi někdy něco, abys financoval hru?
12. Nechce se ti používat peníze ze hry pro normální účely?
13. Způsobila hra to, že se nestaráš o prospěch členů rodiny?
14. Hrál jsi někdy déle, než jsi měl původně v úmyslu?
15. Hrál jsi někdy, abys unikl trápení a starostem?
16. Spáchal jsi někdy nebo jsi uvažoval o spáchání nezákonného činu, abys financoval hru?
17. Působí ti hra potíže se spaním?
18. Vedou hádky, nespokojenost nebo zklamání k tomu, že v době vzniká touha hrát?
19. Když se na tebe usměje štěstí, cítíš touhu to oslavit pár hodinami hry?
20. Uvažoval jsi někdy o sebezníčení v důsledku hry?

Zaškrtni kladné odpovědi a seči je:

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20

*Patologický hráč většinou odpoví kladně na 7 nebo více z nich. Výsledek dotazníku by se neměl přeceňovat. **Hodnota 7 a více je vážným varováním, ale i takový problém se dá překonat. Naopak, hodnota nižší než 7 by neměla vést k podceňování stavu. Není jisté, zda dotyčný vyplnil dotazník úplně věrohodně. Navíc se problém může v případě pokračujícího hraní zhoršovat.***

Z uvedeního dotazníku také vyplývá, jaká tízika s sebou patologické hráčství nese. Jsou to mimo jiné zanedbávání školy a dalších povinností, dluhy, tresná činnost, agrese vůči vlastní osobě, narušení rodinných a dalších mezilidských vztahů.

Prevenice problémů působených hazardní hrou

Prevenice problémů působených hazardní hrou má širší dosah, nežli jen předcházení patologickému hráčství. I jednorázová velká prohra může způsobit řadu problémů, i když se nejedná o patologické hráčství. Prevenice problémů působených hazardní hrou a problémů působených alkoholem nebo drogami má hodně společného. Navíc problémy s hazardní hrou zvyšují riziko problémů s návykovými látkami. Proto je vhodné prevenci v těchto oblastech spojovat.

Co může udělat žák, student, vrstevník

Především se hazardní hře, alkoholu a drogám vyhýbat a jít tak dobrým příkladem. Může se také zapojit do programu za aktivní účasti předem připravených vrstevníků (peer program). Účasti vrstevníků, kteří odmiňují hazardní hru a žijí zdravě, pronikavě zvyšuje účinnost preventivních programů (metodika peer programu viz doporučená literatura).

Co mohou udělat rodiče

Následující zásady jsou užitečné i v prevenci problémů působených návykovými látkami u dětí.

1. Ziskejte důvěru dítěte, naučte se naslouchat tomu, co říká, věnujte mu potřebný čas.
2. Opatřete si o hazardní hře a jiných návykových řízkách informace, abyste o tom mohli s dítětem zasvěceně hovořit. Vyberte si k takové debatě vhodné okamžik.
3. Předcházte tomu, aby se dítě nudilo. Toho můžete dosáhnout tím, že ho vhodně zaměstnáte v rodině nebo mu najdete dobrou společnost a záliby mimo ni.
4. Stanovte a prosazujte zdravá pravidla. Základním pravidlem pro nezletilé je: nikdy a za žádných okolností žádná hazardní hra. Za porušení pravidla by měly následovat přiměřené a předvíratelné sankce, např. krácení kapesného.
5. Buďte pro dítě dobrým modelem. Dítě vycítí, že i pro vás mají peníze, které jste si poctivě vydělali větší cenu, než kdybyste je někde našli nebo vyhráli. Pokud hazardní hru sám neprovzuzujete, je to výborné. Samo o sobě to ale ještě dítě zcela nechrání, protože je vystaveno i dalším vlivům.
6. Dítě by mělo vědět, že určité věci musí umět odmítnout. Mezi ně patří i pozvání k hazardní hře.
7. Chraňte dítě před nevhodnou společností tím, že budete trávit čas s ním nebo mu najdete vhodné přátele a kvalitní záliby.
8. Posilujte zdravé sebevědomí dítěte.
9. Podle potřeby spolupracujte i s dalšími dospělými, školou, případně odborníky.
10. Jestliže se objeví problémy s hazardní hrou u dítěte, je třeba je energicky zvládnout. Využívejte možnosti profesionální konzultace. Čím dříve se začne problém řešit, tím je to snazší. (Viz doporučená literatura.)

Co může dělat škola

Může prosazovat zákaz jakýchkoliv hazardních her ve školní budově a jejím okolí. Měla by také věnit problematiku hazardních her do širšího rámce prevence problémů působených návykovými látkami. Pro normální populaci dětí a dospívajících jsou nejužitečnější programy za aktivní účasti předem připravených vrstevníků (peer programy) a nácvik sociálních dovedností. Nabízení pozitivních alternativ k rizikovému chování je účinné zejména u dětí a dospívajících se zvýšenými riziky. O jaké pozitivní alternativy se bude jednat, záleží na specifických individuálních potřebách. Důležitá je i včas poskytnutá léčba. Informace o účinných preventivních programech na školách najdou zájemci v doporučené literatuře.

Kde hledat pomoc?

Obrátte se na nejbližší linku důvěry, tam by měli mít přehled o možnostech léčby problémů působených hazardní hrou ve vaší oblasti.

Doporučená literatura

- Nešpor, K.: Jak překonat problém s hazardní hrou. Praha, Sportpropag 1996 a 2000.
Nešpor, K., Csémy, L.: Alkohol, drogy a vaše děti, 4. vydání. Praha, Sportpropag 1997.
Nešpor, K., Csémy, L., Pernicová, H.: Jak předcházet problémům s návykovými látkami na základních a středních školách. Praha, Sportpropag 1996.
Nešpor, K., Csémy, L., Pernicová, H.: Jak zůstat fit a předjet závislostem. Náměty pro učitele a vychovatele, inspirace pro děti a dospívající. Praha, Portál 1999.
Nešpor, K.: Počítače a zdraví. Praha, Ben - technická literatura 1999.
Nešpor, K., Csémy, L., Pernicová, H.: Zásady efektivní primární prevence. Praha, Sportpropag 1999.

Publikace vydané ve Sportpropagu (včetně některých dalších) je možné získat za poštovné a skladebné na adrese: Sportpropag, Moldavská 3, 100 00 Praha 10, tel. 02/71 73 42 09.

Autor

prim. MUDr. Karel Nešpor, CSc.

Recenze

prof. MUDr. Kamil Provazník, CSc.

Grafická úprava

Luděk Rohlík

Odpovědná redaktorka

Mgr. Zdena Mlýnková

Vydal Státní zdravotní ústav, Šrobárova 48, Praha 10,

v nakladatelství JUDr. František Talián – FORTUNA, Jungmannova 7, Praha 1

Vytiskl ALCOR, s. r. o., Klapkova 2, Praha 8

1. vydání, Praha 1996

2., upravené vydání, Praha 1999

© Státní zdravotní ústav

NEPRODEJNÉ